

Tips och råd hur man renoverar trämöbler

Möbelkonservator Olof Paulsson ger följande råd hur man lagar och renoverar möbler i trä

Innehåll:

- Lim
- Ifyllnad av skador i trä
- Hur man lagar repor i möbler
- Rengörande och underhållande medel
- Lackering
- Olja Möbler

Lim

Att tänka på när man limmar:

Om möbelen redan limmats tidigare, med vad har det limmats?

Är det som torkat brunt är det förmodligen ett animaliskt lim, i regel gäller ju mörkare brunt desto bättre kvalitet. Är det vitaktigt är det förmodligen ett trälim.

Limma med samma lim som använts från början. Om det en gång limmats animaliskt ska det fortsätta limmas animaliskt. Plastlim biter sig t ex fast i animaliska limmer och inte i träet, så det ger inget bra resultat att använda plastlim när det från början limmats med animaliska limmer. Renoverare av gamla möbler använder sig bara av animaliska limmer.

Animaliskt lim

Animaliskt lim har egenskaper som gör att limfogen dras samman. Därför benämns limmet ibland draglim. Det är ett sprödare lim pga att det inte innehåller något fett och därmed inte är så elastiskt. Aktivera gammalt lim med fukt eller varmt vatten.

Man kan värma lim i en limpanna för att få rätt värme på det. Limmet får inte blir mer än 70° varmt – då förstörs limegenskaperna.

Fisklim

Det finaste fisklimmet är gjort på simblåsan på stören

Fördelen med fisklim är att det inte torkar så lätt – det tar 24 timmar innan det torkat helt.

Därför används ofta fisklimmet till lite svårare lagningar.

Snabblim

Detta lim ska användas med försiktighet eftersom det kan skada ytan.

Epoxylim

Använder en möbelrenoverare sällan

Limhjälpmedel

- Istället för tråklossar kan man använda sig av plexiglasskivor. Dessa är ju genomskinliga så man kan se vad som händer med limningen under tiden vilket är en klar fördel. Man kan köpa överblivna plexiglasbitar av glasmästaren för en billig penning – glöm inte att runda kanterna så att inte träet eller ytbehandlingen skadas.
- Kanyler att injicera lim med på svåråtkomliga ställen kan skaffas från apotek.
- Bladmåttkan skaffas från t ex Biltema
- Tandläkarverktyg för att sticka in och komma åt är mycket användbara. Fråga tandläkaren.
- Pallettknivar används för att sprida ut lim
- Inneslang till bildäck kan användas som skydd när man spänner på runda saker

Ifyllnad av spackel, schellackstänger, hårdkitt och lagningskitt

Man ska tänka på att alltid använda en så närliggande färg som möjligt, men dock ej mörkare än det omkringliggande träet eller ytbehandlingsens färg. Justeringar åt det mörkare hållet kan alltid göras efteråt med hjälp av FlexPen, Lasypenna eller akvarellfärg. Man kan även måla ådringar i träet, då är det bäst att använda akvarellfärg.

Träspackel

För att spackla större hål rekommenderas de vattenbaserade träspacklen. Man kan även blanda träspackel med fisklim. Träspackel sjunker alltid lite, för att få en bra lagning kan man lägga maskeringstejp runt om hålet och därefter spackla jämnt och kompakt. Ta sen bort maskeringstejpen innan det torkat. Nu har man en ren spackling som går lite över ytan på träet/ytbehandlingen. Detta är bra för när träspacklet torkar sjunker det. Om man vill ta bort

överflödigt torkat träspackel kan man fukta det och det blir åter mjukt och lätt att avlägsna med t ex ett stämjärn och därefter slipa spacklet till en jämn yta.

Schellackstänger eller Hårdvax

Används till att laga mellanstora skador. Det kan vara lite svårt att få detta på plats. Man behöver en schellacksmältare eller ett stämjärn som man får värma. Hårdvax stänger bättre och är lite lättare att jobba med.

Lagningskitt (kallas ibland Bao Wachs eller mjukkitt)

Används till små skador. Av detta kan man skära av en bit och rulla det mellan fingrarna innan man trycker in det i lagningen. Se bara till att vara ren om händerna innan eftersom lagningskittet tar upp smuts från händerna.

Det rekommenderas inte att ytbehandla ovanpå lagningskitt.

Hur man lagar repor i möbler

Först får man ställa sig frågan–Hur är möbeln ytbehandlad? Matt eller blankt lack? Oljad? Vaxad? Betsad? Pigmenterad lack? Engelska högblanka möbler t ex har blivit lackade och färgade i ett svep med pigmenterad lack. Detta är inte så roligt att renovera.

Gör så här för att laga en repa i lackat trä:

1. Res träet med hjälp av varmt vatten och ett smalt verktyg, t ex en tandläkarpetare. Man kan också använda en våt trasa och lödkolv.
2. Kanske behöver man göra en fin skåra i fiberriktningen för att fukten ska komma ner i träet.

3. Fyll i repa med cellulosalack som fått stelna en aning. Använd ett smalt verktyg t ex en tandläkarpetare.
4. Låt torka.
5. Slipa med ett fint slippapper – korn 1200 (använd korn 1500 eller 2000 våtslippapper till cellulosalackerade delar).
6. Polera med Centurio.
7. Om lacken blivit för blank av slipandet kan man mätta den genom att dra några gånger i träriktningen med stålull 4/0.

Lasyrpenna

Fyller i repor i betsade möbler med högkoncentrerad lasyrfärg. Lasyrpennan har ett skaft ungefär som en tuschpenna.

Flexpen

Fyller i repor i betsade möbler med högkoncentrerad lasyrfärg. Denna penna är så bra för att den kan göra mycket smala streck när så behövs. Man får inte polera efter man har fyllt i med Flexpen för då finns det risk för att den ifyllda färgen försvinner.

BAOs sprayflaskor med pigmenterad lack finns i 11 nyanser och även genomskinlig i halvmatt, helmatt och blank. Använd denna sprayflaska till schatterade ytor som har större skador.

Akvarellfärger

Fördelen med att använda akvarellfärger är att de är lätta att ta bort om det blir fel. Man kan med dessa färger ”måla bort” skadan – detta är i många fall lättare med akvarellfärger och pensel än med Flexpen eftersom Flexpen kan glida ut lite.

Vita möbler

Har ofta dålig färg på kanterna. För att lösa detta problem rekommenderas de vita sprayburkarna från ERNST P. om kulören stämmer.

Plastlackade möbler

Plastlackade möbler bör lagas med samma plastlack som den är tillverkad med. Om det är möjligt försök att få tag på det ifrån tillverkaren. Använd annars **EP Spraylack på Cellulosalack**. Om det är mindre skador, använd maskeringstejp runtom och spraya sen. Nackdelen med **Spraylack** är att det måste bli perfekt första gången. Risken är stor att sprayar man en andra gång kan det krackelera.

”Ringar” i Lackerade ytor

Blomvattensskador innebär att lacken har krackelrat mikroskopiskt, samma gäller spritfläckar på cellulosalackerade träytor och även ringar från temuggar. **Baolin** kan hjälpa bort mindre skador, som inte trängt in för långt på djupet. Är det svart och förkolnat måste det slipas bort, spackel biter inte på kol.

När man renoverat ett föremål, vänd på det och titta på det i en annan vinkel, ibland krävs det lite mer jobb. Mahogny är särskilt svårt att göra retuscheringsarbeten på t ex.

Schellack

Finns i flera olika kvaliteter. De tre som säljs av ERNST P. AB är Recto, Recto Superfine och Lemon.

Schellack kommer från en sköldlus sekret. Det ska lösas i minst 95% sprit och sedan poleras med hjälp av sudd och linneduk. Detta kallas franskpolering.

Schellack gulnar när den bryts ned. Cellulosa däremot krackelera. Plastlack krackelera vitaktigt.

Rengörande och underhållande medel

Centurio är en av de bästa medlen för att ta bort smuts, skomärken och mindre repor. Det är milt polerande. Det kan användas till cellulosalackerade, plastlackade, schellacklackerade och färgade möbler och bilar. Använd en ren trasa. Var noga med att inte använda det till trärena ytor. Det kan då gå ner i porerna i träet. Detta kan även inträffa om man använder Centurio på ytbehandlat trä med stora porer.

Baolin används till lackerade ytor. Det gör rent och ger ytan en ny glans. Tar bort ytliga vatten och spritfläckar.

Olja

Bör ej användas som rengörande och underhållande medel på lackade ytor. Om ytbehandlingen är skadad eller krackelera kan oljan gå ner i träet under lacken och färga träet mörkare. Använd till redan oljebehandlade och/eller obehandlade träytor.

Vax

Vax används för att skydda lacken. Det finns olika typer av vax. Använd helst ett vax utan thylen eftersom det kan ge flammiga resultat. Lägg på tunna skikt av vax i cirkelformade rörelser med papper, polerduk eller frottehandduk. Polera sedan bort det med detsamma. Om man låter för mycket vax vara kvar blir ytan kladdig.

Vax består generellt av:

Bivax som gör vaxet mjukt

Carnaubavax som gör vaxet formbart

Japanvax som gör att det glänser

Balsamterpentin som är lösningsmedlet i vaxet och ger det dess smöriga konsistens

Vaxets uppgift är att ta första smällen när något t ex spills på möbeln.

Om man vill ha en blank yta på sin nyvaxade möbel ska den borstas med polerborste.

Lackering

Innan man lackar bör man ta bort damm med en **Klibbduk** för att undvika att lacken får damm och smutspartiklar i sig.

Cellulosalackerade trätytor är känsliga för värme. En varm dag kan t o m en duk under en tung stor vas göra att det blir märken i lacken.

Plastlack är bättre än det cellulosalack man köper idag.

Olja möbler

Först och främst 2 viktiga saker:

- Lämna aldrig kvar överflödiga olja på träet. Det kommer att oxidera på ytan och det blir även kladdigt.
- Bränn alla oljade trasor eller spola ner dem i toaletten. De är extremt brandfarliga, den vanligaste orsaken till bränder i snickerier är trasor med olja som legat framme och självantänd.

Danish Oil är en olja med hartser i. Man får snabbt en bra yta med Danish Oil eftersom den ”bygger” väldigt snabbt. En yta behandlad med Danish Oil kan tyvärr vara känslig för fukt.

Anteakolja består av kokt linolja med sekatin för att torka snabbare. En yta behandlad med Anteakolja är motståndskraftigare mot vatten än en yta behandlad med Danish Oil.

Om man får en vit ring i en oljad träyta kan detta lätt repareras. Det är bara att slipa bort det skadade träet och att olja igen.

En obehandlad möbel som ska oljas bör oljas oftare i början och mer sällan efter ett tag.

Lycka till!

Önskar ERNST P. AB och Olof Paulsson